

A környezettudatos szemlélet integrálása a gazdaságba, mint európai kihívás

A francia gazdálkodók társasága ([Société des Agriculteurs de France](#), SAF, alapítva 1867-ben), ami egy politika-mentes, kifejezetten a „tisza gondolkodásra” létrejött szakmai szervezet, a párizsi nemzetközi mezőgazdasági gép- és tenyészállat kiállítás- és vásár ([SIMA](#)) alatt tartotta azt a kerekasztal-beszélgetést, aminek témája a környezettudatos szemlélet integrálása a gazdaságba, mint európai kihívás volt. **Az előadók szerint az agrár-környezetgazdálkodás fontosságát, a KAP zöldítésének szükségességét senki nem vonja kétségbe, ám elengedhetetlen, hogy az ezzel kapcsolatos intézkedéseket rugalmasan, bürokrácia-mentesen lehessen megvalósítani, az alapelvek pedig minden uniós tagországra nézve kötelezőek legyenek.**

Marie Deleforterie (a SAF főtitkára) bevezetőjében arra hívta föl a figyelmet, hogy napjainkban a természeti erőforrások egyre korlátozottabb mértékűvé válása miatt a fenntarthatóságra törekvés elengedhetetlen – az a gazdaság pedig, ami a megszűnés sorsára jut, semmiképpen nem nevezhető fenntarthatónak. Ehhez a megállapításhoz szervesen kapcsolódott az uniós jogszabályi környezetet és a környezetvédelmi kihívásokat bemutató Corrado Pirzio-Biroli, az európai földtulajdonosok szövetsége ([European landowners association](#) - ELO) elnökének előadása, aki rögtön leszögezte, a most elfogadott új uniós költségvetés minden idők legalacsonyabb büdzséje, ami a mezőgazdaságot illetően reálértéken számítva 12%-os csökkenést jelent. A KAP költségvetésének ilyen formában történő alakulása viszont semmilyen formában nem érinti a KAP reformját, azt a jelenleg ismert formában kívánják megvalósítani, azonban a részletek egyelőre nem ismertek, ahogy az uniós büdzsé részleteit illetően is még nagyon komoly tárgyalások várhatóak a Bizottság és az EP között. Azt azonban már most biztosnak tartja, hogy 2014. január elsejével semmiképpen nem fog életbe lépni az új KAP és föl kell készülni legalább egy átmeneti évre.

Corrado Pirzio-Biroli szerint az eddigi tervek, tanulmányok szerint a KAP-nak az elkövetkezendő években a természeti erőforrások fenntartható használata mellett kell intenzívebbé tenni a mezőgazdasági termelést és a korábbiaknál több társadalmi szolgáltatást teljesíteni. Az új KAP mindenképpen legnagyobb „újítása” kétségtelenül az első pillér zöldítése (ahogy az előző reform során az újító szerep a támogatások termelési szinttől való elválasztása volt), amin belül a legnagyobb jelentőséggel a jelenleg 7%-ban meghatározott biodiverzitási terület bír. Megítélése szerint ez egyelőre nagyon komoly megválaszolandó kérdéseket vet föl, úgy a konkrét megvalósítást, mint az esetleges anyagi ellentételezést illetően. Az ELO és a PPE „háttér-szakértői” szerint egyelőre több a kérdés, mint a válasz, ezzel párhuzamosan már készen vannak az első olyan anyagok, amik nem csak rugalmasabbá tennék a zöldítés előírásainak alkalmazását, de sok esetben lazítanának is ezeken. Többek között lehetőséget adva arra, hogy akár 3-3,5%-ra le lehessen vinni a biológiai sokféleség megőrzésére fenntartott terület nagyságát, regionálisan is lehessen ezt a kérdést kezelni, stb. Megjegyezte azonban, a jelenleg ezek ellentételezésére kilátásba helyezett támogatási összeg nem fogja fedezni a gazdák jövedelem-kiesését, az adminisztrációs terhek pedig egyértelműen nagyobbak lesznek. Megítélése szerint a reform ugyan jó irányba mutatna, de amíg nincsenek meg azok a föltételek, amikkel érdemben ösztönözni lehet a gazdákat a zöldítés véghezvitelére, addig nem lehet azt remélni, hogy a KAP reformja valóban sikeres lesz. Hozzátette, az évtizedes tapasztalatok azt mutatják, hogy az egyes KAP-reformok mindig lényegesen összetettebbé teszik a helyzetet, egyszerűsítésre valójában csak két reform között van lehetőség.

Az Egyesült Királyság, Németország és Hollandia gazdaságvezetőinek gyakorlatát David Gardner, az angliai királyi mezőgazdasági társaság ([Royal Agricultural Society of England](#) – RASE) igazgatója, Lothar Hövelmann ([Die Deutsche Landwirtschafts-Gesellschaft](#), DLG e.V.¹ – mezőgazdasági főigazgató), valamint Jan Paul Van Hoven, a [Wilhelminapolder](#) vállalkozás igazgatója, egyben főállású gazdálkodó mutatta be. Érdemes megjegyezni, hogy a SAF a RASE-zel és a DLG-vel is több, mint száz éve nagyon szoros szakmai kapcsolatot tart fenn.

David Gardner a környezeti kihívásokat azzal kívánta érzékeltetni, hogy miközben a Föld népessége folyamatosan nő, egyre nagyobb az élelmiszer-, víz- és energia-igény, a klímaváltozás következményei pedig egyre nyilvánvalóbbak. A környezetrombolás egyértelmű, az élőhelyek beszűkülése és a környezetszennyezés miatt egyre több a veszélyeztetetté váló faj. Míg a korábbi időkben a természetvédelemre létrejött szervezetek szinte kivétel nélkül egyértelműen a mezőgazdaságot és a termelőket hibáztatták a környezeti károkért, napjainkra egyre többen ismerték föl, hogy a legcélravezetőbb a gazdálkodókkal való minél szorosabb együttműködés. Ennek egyik megnyilvánulása például a vadállomány téli etetése – az ezt vállaló gazdák anyagi ellentételezésben részesülnek, a tevékenységnek köszönhetően pedig szignifikánsan kimutatható bizonyos (madár)fajok állományának növekedése. Ami a közvélemény befolyásolhatóságát illeti, megjegyezte, egyes nagyon ismert közéleti személyiségek vélt vagy valós meggyőződések mentén képesek a mezőgazdaság – és a társadalom – érdekeivel teljesen szembemenni, erre kiváló példa a borzok és a Queen korábbi gitárosa, [Brian May](#) esete. A széles körben ismert és befolyásos [művész a borzok fanatikus védelmezője](#)^{2,3,4} – miközben kimutatható, hogy az [angliai szarvasmarha-állományok TBC-fertőzöttségének](#) növekedése szorosan összefügg a borzállomány nagyságának alakulásával. Ezzel azt kívánta érzékeltetni, hogy a mezőgazdaság érdekei nagyon sok esetben – legalábbis látszólag – ellentétesek a vadállomány és a társadalom érdekeivel, egy-egy ilyen helyzetben pedig a gazdatársadalom egyszerűen nem tud eléggé hatékonyan érvelni a maga igazsága mellett. A konkrét esetben például nagyon sokan kétségbe vonják a borzállomány gyérítésének szükségességét és inkább a szarvasmarha-állomány védőoltással való preventív kezelését szorgalmazzák.

Jan Paul Van Hoven, a [Wilhelminapolder](#) vállalkozásról elmondta, annak több mint 300 tulajdonosa van, 1800 hektárt művelnek valamilyen formában, saját birtokukon 11 ezer tonna burgonya és hagyma, valamint 4 ezer tonna gabona tárolását tudják megoldani. Az 1868 hektárból 1325 a szántó, 36 ha erdő, 56 ha gyeper és tartós ugar, 158 ha vízfelületen kagylót tenyésztenek, ezen felül 167 hektár az egyéb beépített, illetve nem művelt terület. A szántóterületből 218 hektár cukorrépa, 347 hektár őszi búza, a lucerna 227 hektárt foglal el, az étkezési burgonya területe 118 ha. A cukorrépa „jól fizet”, ezért folyamatosan vásárolják a kvótát és bővítik ennek a kultúrának a vetésterületét. Az értékesítés egy része szövetkezeteken keresztül történik, kapcsolódó tevékenységként pedig a falusi turizmusból kívánják minél jobban kivenni a részüket. Érdekesség, hogy sötétítő növények termesztésével is foglalkoznak – ez abból ered, hogy valójában a gazdaság teljes egészében mélyföldön terül el.

Komoly erőfeszítéseket tesznek a közel természetes állapotú területek megőrzésére és a biológiai sokféleség megtartására (pl. fa- és cserjesorok telepítésével), a talajerózió megszüntetésére, a víz minőségének védelmére. Az áramtakarékossági törekvések

¹ A RASE-zel és a DLG e.V.-vel a SAF évszázadosnál is régebbi hivatalos kapcsolatot ápol.

² http://www.socialistsanddemocrats.eu/gpes/public/detail.htm?id=137398&request_locale=EN§ion=NER&category=NDPR

³ <http://www.badger.org.uk/Content/Home.asp> , <http://www.bbc.co.uk/news/uk-england-somerset-19925166>

⁴ <http://www.brianmay.com/brian/briannews/briannewsoc12a.html>

egyértelműek – LED-világítást alkalmaznak, ahol erre lehetőség van, a tetőre telepített napelemek teljesítménye 100kW. A gazdaság teljes területe GPS-fölmért a minél hatékonyabb és pontosabb művelhetőség érdekében, a precíziós gazdálkodás magától értetődő, jelentős lucerna- és gyepterületeik vannak, valamint komoly erőfeszítéseket tesznek a területen található pacsirta-állomány fenntartása érdekében (*skylark sustainability program*).

Ezzel együtt Jan Paul Van Hoven csak reméli, hogy a KAP változásai elismerik azokat az erőfeszítéseket, amiket eddig a környezetgazdálkodás terén hoztak, és nem kell semmilyen szankcióra számítaniuk. Számára ugyanis elképzelhetetlen lenne, hogy az évszázadok során a tengertől elhódított, jelenleg a legtermékenyebbnek számító területeiből bármit is fölaldozzon a 7%-os biodiverzitási cél érdekében, különösen annak fényében, hogy a gazdaság más részein ez bizonyos rugalmassággal maximálisan megvalósítható. Corrado Pirzio-Biroli szerint is abszurd lenne, ha minden gazdálkodótól kivétel nélkül megkövetelnék a 7%-ot, sokkal inkább egyfajta kollektív megoldásra kell törekedni. A biológia sokféleség mellett viszont vannak más, nagyon fontos kérdések is, ezek között első helyen a vízé, de mindenképpen említeni kell a talajok tápanyag-gazdálkodását is. Viszont mindenképpen olyan szabályokra van szükség, tette hozzá, ami minden uniós tagország számára egyformán kötelezővé teszi a zöldítést, kizárva azt, hogy míg egyes országok nagyon komoly erőfeszítéseket tesznek, mások közelről sem.

Lothar Hövelmann (DLG e.V.) szerint a német mezőgazdaság előtt négy nagy kihívás áll, legalábbis a környezetvédelem terén, ezek:

- víz (eutrofizációs problémák és a nitrogén-szennyezés csökkentése),
- talaj (erózió megelőzése, a tömörödés és taposás okozta károk mérséklése⁵),
- a biológiai sokféleség megőrzése (elsődlegesen a mezőgazdasági szempontból intenzíven használt területeken, miközben a közvélemény szemszögéből a biodiverzitás egyre nagyobb jelentőséggel bír),
- és a klímaváltozás.

A DLG a problémák elleni küzdelem jegyében kidolgozta a saját fenntartható mezőgazdasági standardjait, az ezzel kapcsolatos indikátorokat pedig három - ökológiai, ökonómiai és társadalmi – csoportba sorolták be.

A zöldítés kapcsán leszögezte, a termelés bővítése a globális kihívások fényében elengedhetetlen, ehhez azonban az szükségeltetik, hogy az uniós előírások ne legyenek túlságosan részletekbe menők, hagyjanak kellő mozgásteret az egyes tagállamoknak és a gazdálkodóknak.

Somogyi Norbert, Párizs

⁵ A szél okozta erózió elsősorban Észak-Németországban, a víz okozta erózió a hegyvidéki területeken jelentős, míg a talajtaposás okozta károk leginkább az elsősorban növénytermesztésre szakosodott régiókban érhetőek tetten.